

gemeente
Het Hogeland

Raadsvoorstel

Onderwerp: **Grondstoffenbeleid 2020 - 2030**

Datum: 15 april 2020

Agendapunt: 6

Behandeling: besluitvormend

Portefeuille-

houder(s): Wethouder Blok

Steller: Stientje Pol s.pol@hethogeland.nl

Zaaknummer: Z.HHL.016365

1. Samenvatting

Per 1 januari 2021 worden de inzameling en de tarieven voor de hele gemeente gelijk.

Met het beleid wordt beoogd de hoeveelheid 'grijs afval' flink te verminderen.

Het voorstel van het college gaat uit van 'Diftar'; bewoners gaan betalen voor de hoeveelheid grijs afval dat wordt aangeboden. Dat systeem bestond al in de gemeenten De Marne en Winsum.

Als het aan het college ligt, worden de grijze en de groene container om de week geledigd.

In de zomerperiode kunnen inwoners de groene container wekelijks aanbieden.

Het college volgt de uitkomsten van enquêtes rond de toekomstige huisvuilinzameling onder de inwoners. Die gaven de afgelopen zomer aan in meerderheid te voelen voor het principe dat 'de vervuiler betaalt'. Eind vorig jaar zijn ze gevraagd naar hun voorkeur voor de inzamelingsmethode. Tweederde van de ondervraagden had een voorkeur voor de methode die het college nu aan de raad voorstelt.

Hoe oud papier en karton in Het Hogeland ingezameld gaan worden, is nog niet bekend. De huidige inzamelingsmethoden in de vier voormalige gemeenten blijven voorlopig bestaan. Aan een plan voor de hele gemeente Het Hogeland wordt gewerkt. De huidige inzamelaars van oud papier en karton worden daarbij betrokken.

2. Gevraagd of voorgesteld besluit

1. Vaststellen van het 'Grondstoffenbeleid 2020 – 2030'.
2. De kosten voor implementatie dekken uit de voorziening afvalstoffenheffing.

3. Inleiding

3.1 Aanleiding

Per 1 januari 2019 is de gemeente Het Hogeland ontstaan uit de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum. De vier gemeenten werkten al geruime tijd in meer of mindere mate samen, maar het beleid van afvalinzameling van de vier gemeenten verschilt aanzienlijk. Dit betekent dat het bestaande beleid samengevoegd moet worden naar een eenduidig beleid waarbij ook een doorkijk naar de toekomst nodig is gezien de landelijke doelstelling. De wet ARHI geeft herindelingsgemeenten hiervoor twee jaren. Per 1 januari 2021 moet er één tarief zijn voor de afvalinzameling.

In het grondstoffenbeleid is de vertreksituatie en zijn de doelstellingen in beeld gebracht. Het beleid is mede tot stand gekomen door een participatietraject waarbij geluisterd en gekeken is naar de wensen en behoeften van de inwoners.

3.2 Bevoegdheid raad

De raad heeft de bevoegdheid tot het vaststellen van het beleidsplan.

3.3 Wettelijk of beleidskader

- *Kaderrichtlijn Afvalstoffen 2018/851/EU*

Dit is Europeesbeleid waarin kaders gesteld zijn waaraan het afvalbeleid in de landen van de EU moeten voldoen. Het Europese beleid streeft naar een circulaire economie.

- *Wet milieubeheer (Wm)*

De Europese afvalwetgeving is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de vorm van Wet milieubeheer. Deze wet verplicht de gemeenten zorg te dragen voor afvalinzameling en verwijdering voor huishoudens.

- *Landelijk Afvalbeheerplan (LAP) 3, looptijd 2017 – 2029*

In dit plan is vastgelegd hoe we omgaan met ons afval. Overheden zijn wettelijk verplicht om bij al hun besluiten die het afvalbeheer raken, rekening te houden met het LAP. In LAP 3 is de verwachting vastgelegd dat de hoeveelheid restafval zal afnemen tot gemiddeld 30 kg per inwoner in 2025.

- *Coalitieakkoord 2019 – 2022*

Het coalitieakkoord onderschrijft de VANG doelstellingen waarin staat dat het de ambitie is om te komen tot 75% afvalscheiding (100 kg per persoon) in 2020 en om uiteindelijk richting 100% te gaan in 2050.

- *Uitvoeringsprogramma VANG*

In het uitvoeringsprogramma VANG huishoudelijk afval is uitgewerkt hoe de doelstellingen worden bereikt. Dit programma bestaat uit meerdere actielijnen met een breed scala aan activiteiten zoals preventie, afvalscheiding en recycling.

- *Raamovereenkomst Verpakkingen II, looptijd 2013 – 2022*

In deze overeenkomst staan belangrijke afspraken over de inzameling en het hergebruik van verpakkingsmaterialen en de aanpak van zwerfafval.

3.4 Historische context

Per 1 januari 2019 is de gemeente Het Hogeland ontstaan uit de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond. De vier gemeenten werkten al geruime tijd in meer of mindere mate samen, maar het beleid van afvalinzameling van de vier gemeenten verschilt aanzienlijk. Dit betekent dat het bestaande beleid samengevoegd moet worden naar een eenduidig beleid waarbij ook een doorkijk naar de toekomst nodig is gezien de landelijke doelstelling.

4. Beoogd resultaat (of effect)

Voor de middellange termijn (2025) is ons doel om circa 95% van het huishoudelijk afval te hergebruiken. Dit komt neer op 30 kg restafval per inwoner per jaar. Deze doelstelling is conform de landelijke afspraken in het programma VANG.

Om het doel te bereiken is een pakket aan maatregelen nodig. In het grondstoffenbeleid zijn deze geformuleerd. Samengevat gaat het om:

- *Bronscheiden waar het moet, nascheiden waar het kan.*

Bron- en nascheiding zijn nodig om onze ambities te realiseren. Bronscheiding vindt plaats om de kwaliteit van grondstoffen te garanderen voor hergebruik. Hierbij gaat het om de stromen oud papier, textiel, GFT-afval, glas en kca. De overige stromen kunnen efficiënt via nascheiding verwerkt worden en gerecycled worden. Denk hierbij aan kunststoffen, metaal en drankenkartons.

- *Invoering Diftar+.*

De financiële prikkel is Diftar+. Dit is de Diftar variant waarbij inwoners voor hun afvalstoffenheffing betalen met een deel vastrecht, het aantal keren dat ze hun restafvalcontainer aanbieden en het gewicht van het restafval dat ze aanbieden. Uit de enquête blijkt dat 69% van de respondenten bevestigend antwoordt bij de stelling: als ik minder afval aanbied, wil ik minder afvalstoffenheffing betalen dan iemand die meer afval aanbiedt. Inwoners vinden het systeem eerlijk en een goede motivatie om beter te scheiden en afval te verminderen.

- *Frequentie afvalinzameling ongewijzigd houden, uitgezonderd GFT. GFT in de zomermaanden wekelijks.*

Uit de peiling kwam naar voren dat de huidige inzamelfrequentie van één maal per twee weken restafval voldoende is en een verlaging van de frequentie niet wenselijk. Theoretisch is één maal per drie weken wel haalbaar gezien de sorteeranalyses. Uit de inwonerpeiling blijkt deze overgang echter te groot te zijn.

De GFT fractie in het restafval is nog aanzienlijk en bestaat voornamelijk uit etensresten. Om deze fractie uit het restafval te krijgen is een stevige inzet nodig op gedragsverandering. Deze inzet kan bestaan uit communicatie en het stimuleren van scheiden door de container vaker te legen. In met name de zomermaanden is hier behoefte aan.

- *Alleen kosten in rekening brengen voor restafval, ledigingen voor GFT gratis.*

In veel Nederlandse gemeenten wordt gewerkt met een nul tarief voor GFT, dit om het scheiden aantrekkelijker te maken. Het terugbrengen van de ledigingskosten naar een nul tarief zal door de inwoners als een serviceverhoging worden gezien.

- *Grof huisvuil 4x per jaar en grof tuinafval 4x per jaar gratis laten brengen naar de milieustraat.*

Het brengen van grof huisvuil of grof tuinafval naar de milieustraat heeft vanuit milieuoogpunt de voorkeur. Daar kunnen we het afval in veel verschillende stromen scheiden. Om inwoners te stimuleren is gratis brengen een extra service om de doelstelling te behalen.

- *Aanpassen inzameling oud papier*

Oud papier is van oudsher een goed gescheiden grondstoffenfractie. Eveneens van oudsher is inzameling een inkomstenbron voor scholen en verenigingen. Op dit moment staat de prijs van papier onder druk en voor sommige inzamelaars loont het niet meer om papier in te zamelen. Daarnaast is er niet in elk dorp een inzamelaar actief. Om een efficiënte inzameling in alle dorpen te garanderen, zal er gekeken moeten worden naar minicontainers bij huis en/of centrale papierbakken. Een onderzoek in samenwerking met de inzamelaars is dan ook aan te raden om knelpunten op te lossen.

- *Stoppen met bedrijfsmatig inzamelen tenzij er een maatschappelijk probleem ontstaat waar de gemeente een rol in heeft.*

Nederlandse gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor huishoudelijk afval. Dat is afval dat ontstaat in zelfstandige particuliere huishoudens en dat door hen wordt afgegeven. Op dit moment wordt er nog bedrijfsafval ingezameld bij onder andere de gemeentelijke gebouwen, scholen, verenigingen en stichtingen. Dit past niet binnen de kaders van de Wet Markt en Overheid.

- *Stoppen met het apart inzamelen van luiers.*

Momenteel is er in Nederland geen adequate verwerker van luiers. Op dit moment wordt het in een deel van de gemeente apart ingezameld als bedrijfsafval. Het in stand houden past niet binnen het Diftar+ systeem waarbij 'de vervuiler betaalt'. Daarnaast zijn er ontwikkelingen gaande voor het nascheiden van luiers.

- *Bij inkoop van afval-gerelateerde activiteiten de circulariteit als uitgangspunt nemen.*

Wij vragen onze inwoners om hun afval goed te scheiden. Willen wij geloofwaardig zijn in ons beleid, dan zullen wij zelf het goede voorbeeld moeten geven.

- *Kansen bieden aan inwoners met een achterstand tot de arbeidsmarkt.*

Onze duurzaamheidsambities bieden kansen voor stimulering van de regionale economie en voor aanvullende (sociale) werkgelegenheid. Samen met onze partners (Ability, WerkPro, Virol) willen wij op zoek naar win-win situaties.

- *Kwijtschelding.*

Het huidige kwijtscheldingsbeleid ontnemt een deel van de financiële prikkel van Diftar om het afval te scheiden. Bij kwijtschelding over alleen het vaste deel (vastrecht) blijft ook deze groep inwoners bewust. Dit nader onderzoeken in samenhang met de opbouw van het tarief afvalstoffenheffing.

- *Gedragbeïnvloeding.*

Communicatie, participatie en handhaving zijn een integraal onderdeel van het grondstoffenbeleid. We willen meer en beter gaan communiceren, afvalcoaches inzetten, waar nodig handhaven, voorlichting geven op scholen en initiatieven zoals het Repaircafé stimuleren.

5. Toelichting

5.1 Argumenten/motivering

We komen met een nieuw afvalbeleid en één systeem voor de afvalinzameling en verrekening. Daar waar nu nog vier verschillende systemen en manieren van verrekeningen bestaan. Deze harmonisatie moet vanwege regelgeving binnen twee jaar na de herindeling te worden afgerond.

We gaan steeds meer naar een circulaire economie. Wij onderschrijven deze uitgangspunten en willen daar uitvoering aan geven. We willen bijdragen aan de bewustwording van onze inwoners en ondernemers. De landelijke doelstellingen in het terugdringen van het aantal kilo's restafval per huishouden zijn ook voor ons uitgangspunt. We zoeken naar een optimale balans tussen het aanmoedigen van afvalscheiding en het beheersen van de kosten.

Voor de middellange termijn (2025) is ons doel om circa 95% van het huishoudelijk afval te hergebruiken. Dit komt neer op 30 kg restafval per inwoner per jaar. Deze doelstelling is conform de landelijke afspraken in het programma VANG.

5.2 Risico's

Planning

Het grootste risico is de implementatietijd van het nieuwe beleid. Vanwege de Wet Arhi moet er per 1 januari 2021 een uniform tarief afvalstoffenheffing zijn. Wanneer het Diftar+ systeem niet tijdig ingevoerd kan worden, betekent het dat de afvalstoffenheffing voor een jaar naar een vast basistarief moet en er geen Diftar plaats kan vinden in de voormalige gemeenten Winsum en De Marne.

Financieel

Financieel zijn er geen risico's. Alle kosten worden 100% doorberekend aan de belastingplichtigen.

6. Financiële aspecten en wijze van dekking

Om het grondstoffenbeleid uit te voeren is er budget nodig. Op basis van beslispunt 17 zijn de investering- en algemene (structurele) kosten in onderstaand overzicht weergegeven.

Onderwerp	Investing	Op jaarbasis	Per huishouden per jaar
Herkenning en registratie van gelegeerde inzamelmiddelen		€ 57.040,00	€ 2,48
Beheer containerpark		€ 159.160,00	€ 6,92
Inzamelmiddelen		€ 176.180,00	€ 7,66
Projectbegeleiding invoering Diftar	€ 85.000,00	€ 10.220,52	€ 0,46
Onvoorzien structurele kosten 5%		€ 24.619,00	€ 1,11
TOTAAL	€ 85.000,00	€ 427.219,52	€ 18,63

De investeringskosten en de algemene kosten voor de invoering van het nieuwe grondstoffenbeleid bedragen bij samenwerking **€ 18,63 per huishouden**. Dit bedrag komt niet één op één bovenop de huidige afvalstoffenheffing, het is een bouwsteen voor de berekening van de nieuwe kosten voor het grondstoffenbeleid in Het Hogeland.

Wanneer gekozen wordt voor Omrin dan worden het KCC en beheerbureau ontlast worden met meldingen.

Naast de investerings- en algemene (structurele) kosten, zijn er ook nog incidentele kosten voor communicatie en gedragsverandering. Deze kosten zijn voor de duur van drie jaren om het nieuwe systeem bij inwoners in te bedden en gedragsverandering te creëren. Structurele kosten voor communicatie zijn reeds in de begroting verwerkt op basis van historie (uren vanuit de voormalige gemeenten).

Op dit moment hebben we één afvalcoach bij de buitendienst. Deze is niet opgenomen in het kostenoverzicht omdat het al structureel in de begroting is opgenomen als medewerker buitendienst/reiniging. Gezien de omvang van het gebied is het wenselijk om voor de implementatie een extra afvalcoach in te zetten.

Onderwerp	Op jaarbasis
Communicatie 2020 t.m. 2022	€ 60.000,00
Afvalcoaches 2020 t.m. 2022	€ 50.000,00
Informerende brief inwoners (eenmalig)	€ 20.000,00

Met de invoering van Diftar+ wordt een besparing verwacht van € 146.328,28 Deze besparing is als volgt opgebouwd.

Onderwerp	€
Toename inzameling GFT	127.759,61
Extra verwerking GFT	56.454,69
Extra verwerking oud papier	- 11.975,86
Extra verwerking en inzameling glas	5.324,65
Vermeden verwerkingskosten restafval, incl. verbrandingsbelasting	- 323.891,37
TOTAAL	146.328,28

Voorgesteld wordt om de (extra) kosten voor 2020 te dekken uit de voorziening afvalstoffenheffing. Dit omdat het niet meer doorberekend kan worden in de tarieven afvalstoffenheffing van dit jaar. Wanneer de voorziening ontoereikend is, dan zal dit aan worden gegeven in de voorjaarsnota 2020.

De kosten en de verwachte besparing kunnen vanaf 2021 opgenomen worden in de begroting en worden 100% doorbelast aan de belastingplichtigen.

7. Vervolgtraject

7.1 Uitvoering

Er zal met betrokken afdelingen, zoals communicatie, KCC, belastingen en B&O, en samenwerkingspartners een uitvoeringsplan opgesteld worden zodat na besluitvorming gestart kan worden met de implementatie.

7.2 Tijdsplan

Na vaststelling van het beleidsstuk zal direct gestart worden met het uitvoeringsplan. Het grondstoffenbeleid moet per 1 januari 2021 in werking treden. Dat betekent dat de implementatie voor die tijd afgerond moet zijn.

7.3 Communicatie

De impact voor het wijzigen van het inzamelsysteem is groot. Dat is ook de reden dat er een uitgebreid participatietraject is geweest. Wanneer je inwoners betreft bij het tot stand komen van nieuw beleid, zal de weerstand afnemen. Aangezien afval de portemonnee van de inwoners raakt en het deels bij hen thuis en door henzelf uitgevoerd moet worden, heeft ook iedereen een mening over wat de beste oplossing is.

Uit het participatietraject is naar voren gekomen dat er vooral één grote behoefte is bij de inwoners. Dat is het bronscheiden van plastic. Maar er kwam ook naar voren dat deze behoefte grotendeels is ontstaan uit onwetendheid. Inwoners weten veelal niet dat het wordt nagescheiden en dat dit een zeer positief resultaat heeft.

Communicatie is erg belangrijk bij deze transitie. We moeten de inwoners goed informeren, laten zien wat er met het afval gebeurt, begeleiden bij het afval scheiden door middel van het delen van kennis, educatie op scholen en stimuleren van initiatieven zoals het Repaircafé. De meerderheid van de inwoners is voor afvalscheiding, alleen weet men vaak niet hoe, wat, waar en waarom.

Hoe gaan we communiceren?

Communicatie: meer en beter. Dat gaan we doen door communicatie letterlijk in beeld te brengen. We gaan werken met beeld, bij voorkeur bewegend beeld. Korte filmpjes die laten zien hoe andere inwoners met afval omgaan maar ook waar ze mee worstelen. Verder zorgen we natuurlijk voor heldere teksten en instructies, daar waar het nodig is. Dat geldt voor al onze communicatie: helder, begrijpelijk en toegankelijk. Jongeren tot 25 jaar geven we zelfs nog meer aandacht.

Deze informatie delen we natuurlijk online, via onze site en via de social media. Natuurlijk zorgen we voor een persoonlijke benadering en houden we rekening met inwoners die liever op een niet digitale manier informatie willen ontvangen.

Waarover gaan we communiceren?

- 1. We laten zien wat er van afval wordt gemaakt.**
Als Hogelandsters dat zien, gaan ze beter scheiden, zo blijkt.
- 2. We geven inzicht in hoe achteraf scheiden werkt**
We leggen uit dat dat achteraf plastic, metaal en drankkartons scheiden net zo effectief is als dat mensen het zelf moeten scheiden. En makkelijker.
- 3. We geven inzicht in persoonlijk afvalverbruik.**
Gecombineerd met het systeem waarbij men minder betaalt als men minder afval produceert, stimuleert dit tot minder afval en beter scheiden.
- 4. We leggen uit welk afval waar in moet.**
Wat moet in de grijze container, wat kan in de groene en wat kan op een andere manier gescheiden worden.
- 5. We vertellen verhalen en brengen in beeld hoe Hogelandsters omgaan met afval.**
Als inwoner zie je hoe mede-Hogelandsters met afval omgaan en waarmee ze soms worstelen. En wat voor oplossingen ze daarvoor vonden. Een bron van inspiratie.
- 6. We zijn dichtbij en betrokken, behulpzaam en geven advies als dat nodig is.**
Onze afvalcoaches zijn de personificatie hiervan. Beelden van de praktijksituaties verspreiden we via onze media. Zo vergroten we het effect van de afvalcoaches.

7. We geven een overzicht van alle afvalinzamelpunten.

Zo weten mensen direct waar ze terecht kunnen met wat voor soort afval.

8. We zorgen dat containers en bakken, ook op milieustraten, goed herkenbaar zijn.

Zodat mensen weten waar ze moeten zijn en wat waar in kan.

7.4 Evaluatie

Wij zullen de ontwikkelingen in de hoeveelheden restafval en secundaire grondstoffen monitoren. Op basis daarvan stellen wij elke twee jaar een evaluatieverslag op.

Bijlage(n):

1. Grondstoffenbeleid 2020 – 2030
2. Uitkomsten enquête 2019
3. Uitkomsten inwonerpeiling 2019

Winsum, 4 februari 2020

Burgemeester en wethouders van de gemeente Het Hogeland,

Gemeentesecretaris,

Burgemeester,

Paul van Vilsteren

Henk Jan Bolding